

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 1.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.1.6>

УДК 336.225

В. Л. Андрущенко,

д. е. н., професор, професор кафедри адміністрування податків,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6138-5264>

Т. В. Тучак,

к. е. н., доцент, доцент кафедри адміністрування податків,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4696-924X>

ЄС ЯК СОЛІДАРНИЙ СОЮЗ ДЕРЖАВ: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ¹

V. Andrushchenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Tax Administration,

State Tax University

T. Tuchak,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of

Tax Administration, State Tax University

THE EU AS A SOLIDARITY UNION OF STATES: THE TAX ASPECT

¹ За фінансової підтримки Європейського Союзу. Погляди та думки, висловлені в публікації, належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або Європейського агентства з питань освіти і культури (EACEA). Ані Європейський Союз, ані EACEA не несуть за них відповідальності.

У статті досліджено Європейський Союз як солідарний союз держав. Досліджено європейські підходи до практики оподаткування та формування податкової політики. Окреслено передумови та історичне походження ЄС. Розглянуто дію національних податкових систем в умовах інтеграції. З'ясовано європейський тип податкової правосвідомості, культури і моралі. Європейський союз функціонує на засадах податкового і митного союзів. Держави-члени ЄС зберігають суверенітет у сфері прямого оподаткування. Проте органи Євросоюзу регламентують і контролюють непрямі податки. Зокрема ЄС встановив мінімальну стандартну ставку ПДВ та допускає використання двох понижених ставок. У статті визначено основні віхи у формуванні європейської доктрини оподаткування. Розкрито зміст інтеграційної мети Європейського Союзу, яка реалізується через дію принципів: суверенітету; лояльності цінностям ЄС; субсидіарності. Наприкінці статті зазначено, що серед пріоритетів спільного бюджету ЄС передбачено фінансування подолання наслідків війни в Україні, в тому числі видатки по програмі Erasmus на підтримку студентів та викладачів з України, на гуманітарну допомогу та на Фонд притулку, міграції та інтеграції. Інші важливі пріоритети фінансової політики ЄС – це енергетика та клімат.

The article examines the European Union as a solidarity union of states. The European Union is an economic association of European countries within which a single internal market has been created on the basis of a customs and tax union. The article analyzes the EU approaches to taxation practice and tax policy formation. The prerequisites and historical origin of the EU are outlined. The operation of national tax systems in the context of integration is considered. The European type of tax legal consciousness, culture and morality is determined. The united Europe relies on the fundamental ideas and values shared by the Member States and implemented by the EU institutions, such as peace, unity, equality, freedom, security and redistributive solidarity. The European Union operates on

the basis of a tax and customs union. The EU is not directly involved in collecting taxes or setting rates. Tax rates are determined by national governments, as is the spending of collected taxes. EU member states retain sovereignty over direct taxation. However, EU authorities regulate and control indirect taxes. In particular, the EU has established a minimum standard VAT rate and allows the use of two reduced rates. The article identifies the main milestones in the formation of the European taxation doctrine. The author reveals the content of the European Union's integration goal, which is realized through the principles of: sovereignty; loyalty to EU values; and subsidiarity. Subsidiarity is a principle that allows individual members of a large organization to make decisions on issues themselves, rather than directing them to the center. In taxation, subsidiarity is embodied in fiscal federalism. In the EU, fiscal federalism operates through a system of tax contributions and deductions, which are subsequently redistributed as financial aid. The common budget of the European Union is intended to finance policies implemented on an EU-wide scale and must be deficit-free. The EU budget's own revenue sources are traditional own revenues, a pan-European plastic tax, VAT, and national contributions based on gross income. At the end of the article, it is noted that the priorities of the EU's common budget include funding to overcome the consequences of the war in Ukraine, including expenditures under the Erasmus program to support students and teachers from Ukraine, humanitarian aid, and the Asylum, Migration and Integration Fund. Other important priorities of the EU's financial policy are energy and climate.

Ключові слова: інтеграція, правосвідомість, ідентичність, лояльність, субсидіарність, солідарність, податковий союз, митний союз, доктрина, фіскальний федералізм.

Keywords: integration, legal awareness, identity, loyalty, subsidiarity, solidarity, tax union, customs union, doctrine, fiscal federalism.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Європейський союз (ЄС) – економічна асоціація країн Європи, в рамках якої на основі митного і податкового союзу створено єдиний внутрішній ринок, знято обмеження на вільне переміщення товарів, капіталів, робочої сили між країнами, утворено єдину валютну систему. На початку ЄС створили 6 держав-засновниць: Франція, Німеччина, Італія та країни Бенілюкс (Бельгія, Нідерланди, Люксембург). Станом на початок 2024 року Євросоюз об'єднує 27 країн. Крім митного і податкового союзу, ЄС виконує функції економічного та валютного союзу з спільною грошовою одиницею євро. Хоча не всі члени ЄС відмовилися від національної валюти, з 2002 року євро стало важливою світовою валютою.

Спільною метою ЄС є скоординоване підвищення ефективності економіки шляхом усунення торговельних бар'єрів, а також спільна політика у багатьох сферах (сільське господарство, культура, енергетика, якість харчових продуктів, транспорт, торгівля тощо).

Підходи ЄС до практики оподаткування та формування податкової політики мають пряме походження від історичної Європи, від розвитку економіки, культури, суспільних інститутів західноєвропейських країн. Цілям ЄС відповідає податкова політика в двох головних напрямках – додержання принципів і переслідування інтересів. Морально-етичні цінності, правові норми, адміністративні прийоми в сконцентрованому вигляді перейшли в арсенал фіскальних технологій інтеграційної епохи, яку ознаменувало створення Євросоюзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливий внесок у розкриття податкових аспектів функціонування Європейського Союзу зробив професор Володимир Андрущенко, який є новатором в дослідженні функціонування податкових систем іноземного взірця на пост радянському просторі [1,2]. Більшість публікацій присвячено актуальній проблематиці реформування і гармонізації податкової системи України зі стандартами

Європейського Союзу [4,5,7]. Проте малодослідженими залишаються фундаментальні європейські цінності, які перейшли в арсенал фіскальних технологій ЄС.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Розгляд загальноєвропейських аспектів оподаткування потребує висвітлення таких питань: передумови й історичне походження ЄС, дія національних податкових систем в умовах інтеграції, з'ясування європейського типу податкової правосвідомості, культури і моралі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Європейський союз, який вважають найважливішим міжнародним проєктом, здійсненим у XX ст., було створено на засадах солідарності. У статті 3 Лісабонського договору 2007 р. говориться про стремління Євросоюзу до солідарності між людьми і народами, між поколіннями, між територіями і державами не лише в межах ЄС, але й «у всьому світі» [8].

Об'єднана Європа покладається на основоположні ідеї та цінності, які поділяють держави-члени та втілюють у життя інституції ЄС. Ці фундаментальні цінності: мир, єдність, рівність, свобода, безпека та солідарність. Прийнятий у ЄС принцип перерозподільної солідарності (solidarity and sharing principle) є основоположним для справедливого і рівномірного розподілу між країнами ЄС як благ, так і проблем.

З моменту свого утворення ЄС домігся статусу не лише домінуючої економічної організації в Європі, але й одного з центрів світової економіки. ЄС впливає на всі аспекти бізнесу та суспільного життя в країнах-членах.

Європейський союз функціонує на засадах податкового і митного союзів. Згідно прийнятої термінології у сферах міжнародної економіки та державних фінансів під податковим союзом розуміється об'єднання групи країн з метою формування єдиного податкового простору, тобто уніфікації та гармонізації стягуваних податків, величини податкових ставок та пільг, а також усунення подвійного оподаткування.

Подібним чином митний союз – це угода між країнами про зняття мит у торгівлі між собою та введення загального митного тарифу на імпорт з країн, що не є членами союзу. Крім Євросоюзу, прикладами митних союзів на інших континентах є USMCA (США, Канада і Мексика), Меркосур (між країнами Південної Америки), Центральнаамериканський спільний ринок, Карибська спільнота.

Ідея об'єднаної Європи не виникла раптово, вона має свою передісторію. Подібні ідеї бродили по континенту ще з часів короля франків Карла Великого (VIII ст.). Пізніше були й інші спроби. Напередодні Другої світової війни французький політик А. Бріан у 1930 році став ініціатором створення Сполучених штатів Європи, але на той час цей проєкт не знайшов підтримки. Конкретно відлік зачатку підходів до оподаткування можна віднести до Великої хартії вольностей, прийнятій в Англії у 1215 р. Хартія позбавила монарха права вводити податки і передала це право у народне представництво – парламент. Тим самим Хартія дала початок демократизації податкового процесу і надавала оподаткуванню гласний публічно-правий характер. Хартія «перетворила королів у рядових громадян, а депутатів парламенту – в принців». Велика хартія – не просо історична пам'ятка. Демократичні та правові ідеї, вперше заронені в Хартії, зберігають своє значення донині, є частиною конституції Великої Британії [2].

Вікопомна, назавжди актуальна «Декларація прав людини і громадянина» (1789 р.) часів Великої французької революції проголошує податки патріотичним громадянським обов'язком. Французьким революціонерам належить дотепне і точне визначення податку: «Платіж, накладений на всіх, усіма» [9]. У «Декларації» всі громадяни наділені рівними правами та обов'язками. Людина постає в двох проявах: власне приватної людини як біологічної істоти та особи-громадянина, що піклується про суспільне благо. Цей «поділ» сутності людини надвоє має важливе значення для розуміння природи оподаткування. Саме громадянин як платник податків свідомо дбає про суспільне благо, хоч як людина, можливо,

і робить це за обов'язком, часом вимушено, неохоче. Революція проголосила, що всі громадяни мають право через своїх представників установлювати необхідність державних податків (*contribution publique*).

Уже під кінець XIX ст. європейські економісти вважали, що оподаткування повинне:

- не допускати економічного виснаження платників і ділову апатію;
- бути рівномірним (відповідно правилу – на того, хто може нести один пуд, не накладати два);
- економічно вигідно витратити податкові надходження.

Сучасні європейські аспекти оподаткування сконцентровано на справедливому, ефективному та сприятливому для економічного росту оподаткуванні. ЄС безпосередньо не приймає участі у зборі податків чи встановленні ставок. Розміри податків визначаються національними урядами, як і витрачання зібраних податків.

Однак ЄС здійснює нагляд за національними податковими правилами, зокрема, у сфері бізнесу та захисту прав споживачів, щоб забезпечити:

- вільний рух товарів, послуг і капіталу в ЄС;
- підприємства в одній країні не мали несправедливих переваг над конкурентами в іншій;
- податки не дискримінували споживачів, працівників або підприємства з інших країн ЄС.

На сучасному етапі оподаткування характеризується домінуванням проблем оптимального оподаткування, зокрема в сферах енергетики та екології, які в Європі стоять більш гостро, ніж на інших континентах. Також актуалізуються питання діджетаїзації виробництва та побуту.

У кінцевому підсумку пізнавальні та практичні аспекти оподаткування склалися в європейську доктрину оподаткування. Під доктриною розуміється пояснення явищ чи проблем на основі попередньо наміченої ідеї та мети, що визначається образом думок і дій у певній сфері діяльності, в даному випадку – в сфері оподаткування. Отже, поняття доктрини ототожнюється з способами,

підходами до пояснення явищ чи проблем та відповідного реагування на них. Підходи або доктрина реалізуються через акти податкового законодавства та заходи податкової політики.

Отже, основними віхами у формуванні європейської доктрини оподаткування стали:

- Велика хартія вольностей (1215 р.) відкрила епоху парламентського контролю над податками;
- німецька камералістика – старт наукового підходу до фіскального адміністрування;
- класичні принципи оподаткування та податкової політики Адама Сміта та Адольфа Вагнера;
- фіскальні перетворення Великої французької революції;
- піонерні розробки італійської наукової школи фіскалістів;
- введення пруської системи прибуткового податку глобального типу (Einkommensteuer), відмінного від британського *sheddle income tax*;
- шведська концепція «податкових цін» (*tax prices*) суспільних благ;
- введення у вжиток універсального акцизу (1916 р.) та винахід податку на додану вартість (1954 р.);
- американська (віргінська) школа суспільного вибору (*public choice*);
- інтеграційні заходи фіскального характеру, зумовлені створенням ЄС.

Оголошена інтеграційна мета Європейського Союзу (єдність, солідарність та ідентичність) реалізується через дію принципів: суверенітету; лояльності цінностям ЄС; субсидіарності.

Вищі органи ЄС, зокрема, Єврокомісія – виконавча гілка влади ЄС, не мають повної влади над національними податковими системами країн ЄС. Держави-члени ЄС зберігають суверенітет у сфері прямого оподаткування. Проте органи Євросоюзу регламентують і контролюють непрямі податки (ПДВ та акцизи) як платежі, задіяні в транскордонній торгівлі в умовах митного союзу і митного роззброєння у межах ЄС.

Так, ЄС встановив мінімальну стандартну ставку ПДВ на рівні 15%. 27 теперішніх країн-членів можуть вільно встановлювати свої стандартні ставки ПДВ. ЄС також допускає максимум дві знижені ставки, найнижча з яких має становити 5% або вище. Як виняток, деякі країни можуть мати третю знижену ставку ПДВ. Неофіційний «психологічний» поріг максимальної ставки – 25%, (виняток: у 2021 р. ставка ПДВ в Угорщині складала 27%) [6].

Держави-члени можуть вільно встановлювати знижені ставки ПДВ на певне коло товарів і послуг: електронні книги; побутове паливо; одяг, зокрема, дитячий тощо. У ЄС у відповідності з Директивою (The VAT Directive) від 28.11.2006 року [10] проведено гармонізацію податку на додану вартість.

Один із перспективних напрямків гармонізації – запровадження уніфікованого для всіх країн-членів Євросоюзу так званого *єдиного європейського податку* безпосередньо в бюджет ЄС. Зокрема, пропонується оподатковувати викиди вуглекислого газу на рівні 17–20 євро за тону CO₂.

Щодо прямого оподаткування держави-члени ЄС діють і нормують податки самостійно. У більшості країн-членів ЄС соціальні внески становлять значно більшу частку податків на працю, ніж податок на дохід фізичних осіб (ПДФО, англ. PIT). У цілому 2/3 податків на працю (labour taxes) – це соціальні внески (social contributions) та податки на заробітну плату (personal income taxes), які сплачують працівники та роботодавці.

Відповідно до принципу лояльності держави-члени повинні вживати всіх необхідних заходів для виконання своїх зобов'язань за правом ЄС. Держави-члени також повинні утримуватися від будь-яких заходів, які ставлять під загрозу реалізацію цілей Союзу. Зобов'язання лояльності перш за все поширюється на податкові органи держав-членів.

Субсидіарність – принцип, на основі якого дозволяється окремим членам великої організації самим приймати рішення з питань, які їх безпосередньо стосуються, а не передавати рішення у центр. В практиці державного управління субсидіарність означає, що основне коло питань і

завдань має вирішуватися на рівні місцевих органів влади, а центральні органи влади повинні вирішуючи тільки ті питання, які не можуть бути вирішені на місцях. Стосовно питань оподаткування субсидіарність є одним із основоположних принципів фіскального федералізму.

У фінансовій сфері ЄС діє принцип фіскального федералізму. Фіскальний федералізм – система трансфертних платежів або субсидій, що забезпечує неминучий перерозподіл податкових надходжень між центром та органами управління регіонального і місцевого рівня. У системі ЄС фіскальний федералізм діє наступним чином: держави-члени ЄС вносять у спільний бюджет податкові відрахування, інші платежі та внески, а з коштів бюджету ЄС виділяється допомога окремим країнам. При цьому із 27 країн-членів ЄС лише десять донори бюджету ЄС, решта 17 – реципієнти.

Спільний бюджет Євросоюзу призначений для фінансування політики, що проводиться у масштабах ЄС: сільське господарство, регіональний розвиток, космос, транс'європейські мережі, дослідження та інновації, охорона здоров'я, освіта та культура, міграція, охорона кордонів і гуманітарна допомога. Згідно зі ст. 10 Договору про функціонування ЄС спільний бюджет повинен бути бездефіцитним.

На 2024 рік прийнято бюджет ЄС у розмірі 189,3 млрд. євро, його пріоритети: підтримка економічного росту в країнах ЄС і створення робочих місць, зміцнення стратегічної автономії Європи, розвиток «зелених» та цифрових технологій. До 2026 р. передбачено виплату 113 млрд. євро грантів у рамках програми Next Generation EU на користь майбутнього ЄС. Усе голосніше звучать заклики спирається на власні ресурси країн, а не на внески держав-членів, що стикається зі стійким опором, насамперед з боку країн Північної та Східної Європи [3].

Власні доходні джерела бюджету Євросоюзу:

- традиційні власні ресурси ЄС (мита за товари із третіх країн – не членів ЄС та збори на цукор – customs duties and sugar levies);

- загальноєвропейський податок на пластик (plastic tax введений у 2021 році, фінкальний потенціал у рік – 6 млрд. євро);
- податок на додану вартість (value added tax), доходи від ПДВ нараховуються на основі гармонізованої для кожної держави бази ПДВ, з якої стягують однаковий для всіх країн відсоток на рівні 0,3%;
- національні внески (national contributions) на основі валового національного доходу, що забезпечують збалансованість бюджету ЄС. (Обсяг власних ресурсів, використовуваних ЄС для покриття щорічних асигнувань, не повинен перевищувати 1,24% від суми ВНД усіх держав-учасників ЄС, а загальний річний обсяг коштів, залучених суспільний бюджет ЄС, не повинен перевищувати 1,3 % від суми ВНД усіх держав членів);
- Інші доходи: профіцит бюджету минулого фінансового року; надходження від оподаткування зарплат осіб, які працюють в органах ЄС; відсотки за наданими кредитами; доходи від продажу майна, здавання його в оренду, надання послуг з боку установ ЄС тощо.

Основний фінансовий ресурс бюджету – внески держав-членів. Кожна з них вносить свій вклад у бюджет ЄС, а назад отримує фінансування від ЄС, залежно від її відносного добробуту (обсягу ВВП), тобто здатності платити. В 2024 р. ідуть активні дебати щодо реформи бюджету ЄС. Пропонується трансформувати бюджетно-податкову систему ЄС таким чином, щоб вона більше спиралася на нові власні ресурси (new own resources), а не на внески (contributions) країн-членів. Цей проект має підтримку, але і стикається з рішучим опором з боку країн Північної та Східної Європи. Хоча таку фінансову реформу вважають демократичною, вона впливає на критично важливу допомогу Україні із фондів ЄС.

Під новими власними ресурсами бюджету ЄС розуміється доповнення традиційних власних ресурсів новоствореними *загальноєвропейськими податками*: 1) на викиди вуглекислого газу; 2) на доходи надбагатих

громадян країн ЄС (super-rich tax); 3) на прибуток транснаціональних корпорацій; 4) на фінансові трансакції (financial transaction tax).

Із 27 країн ЄС числом більше тих, що отримують кошти від ЄС, ніж країн-донорів, які бюджет ЄС. Тому в ЄС створено цільові *фонди інтеграційного єднання (cohesion funds)*, призначені для вирівнювання відмінностей між біднішими та багатшими країнами-членами. Ці фонди, а також сільськогосподарські субсидії, складають близько двох третин бюджету ЄС.

Серед пріоритетів спільного бюджету ЄС передбачено наслідки війни в Україні, в тому числі видатки по програмі Erasmus на підтримку студентів та викладачів з України, на гуманітарну допомогу та на Фонд притулку, міграції та інтеграції. Інші важливі пріоритети: енергетика та клімат.

На період 2024–2027 рр. передбачається надати фінансову підтримку Україні в розмірі 50 млрд. євро (*фонд Ukraine Facility*). Вони підуть на відновлення після війни та приведення України у відповідність до вимог членства в ЄС. Дві третини становитимуть кредити, а решта буде надана у формі дарувань (grants, gifts).

У 2024 році внески 11 держав ЄС забезпечують 75% доходів спільного бюджету Євросоюзу, із них: Німеччина – 22%, Франція – 17%, Італія – 12%. За словами Комісара ЄС з питань бюджету Й. Гана, фінансові ресурси ЄС повинні відповідати зростаючим потребам інвестування в оборону, в боротьбу зі зміною клімату та в розширення допомоги Україні. Нинішній 7-річний бюджет ЄС становить дещо більше 1 трлн. євро, а в червні 2025 року Єврокомісія має представити план на наступний семирічний період.

Спільним фінансовим інструментом ЄС є також Фонд солідарності Євросоюзу (EUSF), створений у 2002 році для реагування на великі стихійні лиха. Фонд надає солідарну допомогу постраждалим країнам ЄС та кандидатами на вступ. Допомога із коштів EUSF надходить при умові, якщо збитки від стихії перевищують 3 млрд. євро або 0,6% ВНД.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

У Євросоюзі оподаткування діє в складній системі інтеграційних, міжнаціональних і міждержавних зв'язків, взаємодій і взаємозалежностей та у свою чергу залежить ледве не від усіх аспектів економічної, політичної та соціальної дійсності. Європейські підходи, і не лише до оподаткування, формувалися сотні років, на сучасному етапі вони скоординовані на міждержавному рівні.

Успішний збір податків залежить від багатьох факторів, у їх числі від почуттів і поведінки платників та рівня службової етики та лояльності функціонерів податкової адміністрації. Вплив суб'єктивних факторів – емоцій і настроїв – на процес оподаткування важко піддається кількісному виміру. Тут західні дослідники вдаються до соціологічних і психологічних методів. У центрі уваги знаходяться нервові, мозкові реакції на оподаткування, – переживання, думки і турботи з приводу податків [1].

Показники tax compliance є дуальним рефлексом як ефективності фіскальної служби у зборі податків, так і повноти свідомості платників реагувати на вимоги фіску. Якомога повний збір податків, необхідний для гарантованого надання суспільних благ, обсяг яких може применшуватися роздутими без потреби марнотратними державними видатками.

За наукової постановки питання можна звести на рівень догмату твердження, що податок частково поглинає приватний добробут, але слугує вихідним ресурсним базисом для надання добробуту в суспільних формах, компенсує індивідуальні втрати благами для всіх разом. Вважати податок інституційним грабунком з боку держави – звинувачення безпідставне.

Європейський тип податкового правопорядку впливає з традиційних національних і набутих у процесі інтеграції цінностей культури, етики та організації. У суспільствах країн-членів Євросоюзу податкові зобов'язання не можуть викликати бурхливої радості, але у більшості населення моральний покликання, високий рівень дисципліни та громадянської свідомості, раціональна податкова політика урядів у сукупності сильніше спричиняють

охочу готовність платити, ніж обов'язок нести відповідальність перед фіском. Самодіяльність переважає примус.

Крім іншого, ЄС втілює в собі європейські стандарти прав та гідності людини, правопорядку, культури і громадянської моралі.

Література

1. Андрущенко В.Л., Тучак Т.В. Патріотизм, солідарність і справедливість в оподаткуванні : монографія. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. С. 59.
2. Андрущенко В.Л., Тучак Т.В. Податкові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К: Видавничий дім «Кондор», 2023. 236 с.
3. Бюджет ЄС на 2025 рік. URL: <https://uk.eureporter.co/politics/eu-budget/2024/11/01/eu-budget-for-2025-to-focus-on-research-health-education-and-climate-action/> (дата звертання 12.11.2024).
4. Гайдай Ю. Гармонізація податкової політики з ЄС. Рамки та можливості для України. URL: <https://ces.org.ua/harmonizing-taxes-with-the-eu-brief/>
5. Головай Н., Бей С. Гармонізація податкової політики України в умовах євроінтеграції: виклики, можливості та перспективи. *Empirio*. 2024. 1 (2). С. 76-83. URL: <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.2.76-83>.
6. Мельник В. Що таке VAT у ЄС? ПДВ у Європі та Великій Британії. URL: <http://surl.li/tnrzj>
7. Чинчик А., Голубка С. Вплив євроінтеграції на формування та реалізацію податкової політики України. Міжнародні економічні відносини. 2022. № 2 (78). С. 52-61. URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/78.052>
8. Treaty on the Functioning of the European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj
9. Classics in the Theory of Public Finance. Ed. by R.A. Musgrave, A.T. Peacock. London: Macmillan; New York: St Martin's Press, 1967. P. 153.
10. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj>

References

1. Andruschenko, V.L. and Tuchak, T.V. (2022), Patriotyzm, solidarnist' i spravedlyvist' v opodatkuvani [Patriotism, Solidarity and Fairness in Taxation], Vydavnychyj dim «Kondor», Kyiv, Ukraine.
2. Andruschenko, V.L. and Tuchak, T.V. (2023), Podatkovi systemy zarubizhnykh krain [Tax Systems of Foreign Countries: A Study Guide], Vydavnychyj dim «Kondor», Kyiv, Ukraine.
3. Eureporter (2024), “EU budget for 2025 to focus on research, health, education, and climate action”, available at: <https://uk.eureporter.co/politics/eu-budget/2024/11/01/eu-budget-for-2025-to-focus-on-research-health-education-and-climate-action/> (Accessed 12.11.2024).
4. Hajdaj, Yu. (2023), “Harmonization of Tax Policy with the EU. Framework and Opportunities for Ukraine”, available at: <https://ces.org.ua/harmonizing-taxes-with-the-eu-brief/> (Accessed 12.11.2024).
5. Holovaj, N. and Bej, S. (2024), “Harmonization of the Tax Policy of Ukraine in the Terms of European Integration: Challenges, Opportunities and Prospects”, Empirio, vol. 1 (2), pp. 76-83. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.2.76-83>.
6. Mel'nyk, V. (2024), “What is VAT in the EU? VAT in Europe and the UK”, available at: <http://surl.li/tnrzj> (Accessed 12.11.2024).
7. Chynchyk, A. and Holubka, S. (2022), “Influences of european integration on the formation and implementation of the tax policy of Ukraine”, Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny, vol. 2 (78), pp. 52-61. <https://doi.org/10.33271/ebdut/78.052>
8. European Union law (2007), “Treaty on the Functioning of the European Union”, available at: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj (Accessed 12.11.2024).
9. Musgrave, R.A. and Peacock, A.T. (1967), Classics in the Theory of Public Finance, Macmillan, London; St Martin's Press, New York.
10. European Union law (2006), “Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax”, available at: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj> (Accessed 12.11.2024).

Стаття надійшла до редакції 10.12.2024 р.